

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 201 (10186)

1976 чыдаың август 25, среда

1925 чылда
түдүсүстүлгөн

Өртүз
2 көп.

Тываның ховуларында болгаш шынааларында хайныш-кыныш ажил-иш улам калбарган. Муң-муң кижилер онгу беш чылдың баштайгы чылында нийтининг малынга четчир чөм-суурну белеткээр дээш күженишкенин ажилдап турар.

«Күш-ажылдың хостуу» болгаш «Бай-Тал» совхозтарның ажилчылары болгаш албан-хакчылары мал чөмүдүрерин көвүдөдир талазы-биле боттарының аргаларын эде көрүп, иштиги курларларны долу ажилгаарының түсели-биле сизген, сенаж болгаш будук-бүрү белеткээриниң планын ооналдаларын ыранта ажыра кууседирин хүлээнип, патриотчу эгелээшкенин үндүрүп, республиканың колхоз, совхозтарының бүгү ишчилерин боттарының үлгерин дээреринче кыйгырган. Ук коллективтерин эгелээшкенин СЭКП обкомунуң бюзү деткизи болгаш ол кыйгыргыны көдээниң бүгү ишчилеринге таныштырарын, ону деткирин, мал чөмүн белеткээр.

СОРУК КИРИР

рин көвүдөдир талазы-биле бүгү-ле болдунар хемчеглерни алырын партия райкомнарынга, райүүскомнарга, партия эге организмдарына, кедээ ажил-агый организмнага, ажил-агый ууртукчуларына дааскан.

Көдээниң ажил-ишчилери ол патриотчу эгелээшкенин-биле таныштып, ону ишин-биле деткип, бедиктен немелде хүлээлгелерин алгылаан. Чингизлерге, Тес-Хеминиң «Чодураа» колхозунун Хараал-Тей сүт-бараан фермасының коллективин (эргелекчи коммунист Ч. Баткар) чүс тонна сизген белеткээр планын чоокта чаа 143 хуу кылдыр куусеткеш, бердинген планын ийи натап ажыра кууседир деп немелде хүлээлгелер ажилдап турар. Районунуң бүгү ишчилери, хараал-тейжилер деп, үстүндө эгелекчи санал үндүргөн коллективтериниң үлгерин дээрп, малга четчир чөм-суурну белеткээр дээш шудургу демисежил турар. Шаң мындыг фермалар, бригадалар, звенолар республикада хай.

Бо хүннерде республикада мал чөмү белеткээриниң шалычы айы чоруп турар. Сөөлү түнел эзууга алгыра, Тыва АССР-де 61078 тонна сизген белеткертинген, нийти планын 34 хууу куусеттинген.

Сизген кезилдизиниң үстүндө кижилерни бо ажилче эвилелдизинден аңгыда, оларның ортузунга полит-массалыг ажилды база калбартып турар. Партия райкомнарының, комитеттериниң бюраларына, эге организмдарының хуралдарына сизген кезилдизиниң болгаш дүжүт ажалдаанын үстүндө чорудар полит-массалыг ажилдарының планын баш уулу чугаалажып, темаларын чогадып, бадылаан болгаш тус-тус коллективтерге ажил чорудар агитаторларын, политинформаторларны база илеткелчилерни тодараткан.

Ажилдың маңыг-даа бачын үлериңде кижилер боттарының мурунда салдыган сорулгаларын билеп алыскаар, кызында эштери, ажил-агыйның бүгү ажилдачылары, район, республика чүкү кылганын база бүгү чуртта, а ол ышкыш делегейде чү болуп турарын чайгаар сонугаар болгай. Политинформаторлар, агитаторлар болгаш илеткелчилер чай аразында сизгенчилерге ажил-херектин нийти байданы таныштырып, хун бүрүнүн чымшытыг ижиниң түнелдерин бүгү чуртун ажил-агый-биле холбап турар. Кижилер бүрүнүн кылган чаагый ажил-херээ партияның XXV съездининг шийтирилген амьдаларга боттандырыныче, онгу беш чылдың ооналдаларын кууседиринче уланган дээр билдиндир. Мал-ла чүе кижи бүрүзү бо өндүр чаагый үлгө болуңуң улуг-хууун кириштирип турарын ханы медереп билеп, кызык ажилдарын чедип алырында.

СЭКП ТН-ның Чингине секретары Л. И. Брежневтин чуртун суралгы механизаторларына чагазында «беш чылдың баштайгы чылында көдээ ажил-агыйның эки шынарыг элбек продукттарын белеткеп алыры—бүгү беш чылдың эки эгезин тургузар дээш ол-дур» дээш сестериниң ханы утазын кижи бүрүзү эки шикээдил ап, ону ажилында ууртукча болурун чедип алыр ууртукчу. Онгу беш чылдың планын ооналдаларының кууседириниң салым-чалу оң эге чаазы—баштайгы чылында канчаар ажалдарымыстан хамаржыр. Агитатор, политинформатор болгаш илеткелчи бүрүзүнүн ажил-херээ болгаш сөзү бо бодалды амьдаларга боттандырыныче уланган турар ууртукчу.

Бисте хей-ниитиниң даалгаларын кууседир турар кижилерниң хей нуруузу боттары күш-ажылчы коллективтерде ажилдап, коммунизм дээш демиселди мурунку оуруунда чоруп турар. Ындыр болганда, эң-не дээштик агитация—оларның боттарының ажил-херээ, хууда үлгери. Чинжэ, Чөөн-Хемчин-те СЭКП-ниң XXII съездин аттыг сөөкхотун саанчызы, ССРЗ-ниң Дээди Советиниң депутаты Алдын-кыс Санаа-Байыровна Монгуш он амыг чыл иштинде агитатор хүлээлгезин ак сеткилдиг кууседип келген. Амыг үеде ферманың коллективин сизген кезилдизинде идепкейлиг кирип турар. А агитатор Алдын-кыс Монгуш өөрү-биле кады ажилдавышкан, оларны районда республикада болгаш бүгү чуртта болуп турар болушуннар-биле доктаамал таныштырып турар.

Агитатор, политинформаторлар болгаш илеткелчилер кижилерни күш-ажылчы сору киирип, оларга партияның политиканын алыс утазын хун бүрүнүн ажилды-биле холбап, тайылбырлап, партия организмдарының шыны дузаланчылары болуп турар. Барыын-Хемчинтин партия организмдарында 156 агитаторлар, 47 политинформаторлар болгаш 16 илеткелчилер бар. Оларны 36 сизгенч бригадаларда быыгалаан. «Шейлээр» сөөкхота Ооржак Көк-оол, «Хемчин» сөөкхота Хомушуну Кызыл-оол, Док-Терезинде Ооржак Часылык, Бижиктин-Хаяда Куулар Монге болгаш ескелер-даа сизгенчилер ортузунга лекция, бесадарыны чорудуп турар.

Полит-массалыг ажилдың бир хевирин—социалист чары болгаш ону организмдастырып. Күш-ажылчы маргылааның түнелдин чер-черде беш, он хонуктап үндүрүп, тилкээ ажил-агыйларны, бригадаларны, фермаларны, звеноларны болгаш аңгы-аңгы кижилерни шаңкап-мактап, оларның алдары дээш Күш-ажылчы алдар туктарын көдүргүлээр. Шылгараан сизгенчилерге партия райкомнарының болгаш райүүскомнарының шилкир Кызыл туктарын тыгып, алка шаңалдарын берип, кижилерни сору киирип турар.

Тус-түс райондарда агиткультбригадалар чымшытыг иште хаара туттуңган кижилер мурунунга солун программалыг концерттерни көргүзүп, бригадалар таптеринде хана солунарны, агитхуудустарны, шооугагүт сеткүүлдерин үндүрүп турар. Сизгенчилер ортузунга полит-массалыг ажилдың кол сорулгазы—кижилерни күш-ажылчы хей-эзт кирип, мурунчыг дуржулганы нөптерип, ажилда бар четтестерин чөм-биле өмүмөлөп тургаш чайладып алырында.

МАЛ ЧЕМИ БЕЛЕТКЕЛИНИНГ ТЕМПИЗИН ДҮРГЕДЕДИР

Организаствыг Ажылды Дыңзыдар

Бистин республика онгу беш чылдың баштайгы чылында нийтининг малынга 180100 тонна сизген, 24000 тонна сенаж, 400495 тонна силос белеткээр сорулгалыг. Ол талазы-биле планын ооналда бо хүннерде канчаар куусеттинип турарыл?

Бүрүгү хүнүгү медээ эзууга алгыра, сизген планын Тыва АССР 34 хуу кууседип алган. А сенаж 96 хуу, силос—чүгүл 28 хууу эзелен. Бо ажил-херекте нийтизи-биле 12794 кижиле хаара туттуңган болгаш олар 491 звено, бригадаларга үстүп алган ажилдап турар. Оларның иштинде 4344 кижиле хол-биле сизген кезип турар.

Нийтининг малынга быжыг чөм-сууру тургузар

Мал чөмү белеткелениң байдаты

наж салыр турган Улуг-Хем район 5873 тонназын сизген, планын 192 хуу куусеткени өөрүңчү. А Барыын-Хемчик болгаш Талды районнар бо хүннерде ону 140—150 хуу куусеткелээ.

Будук-бүрү белеткелни бистин республикада ам-даа оожум чоруп турар, планын чартып безин четтээр—48 хуу. Эраин болгаш Барыын-Хемчик районнар бо талазы-биле планын 100—111 хуу куусеткен, өске черлерде бо ажил ам-даа хожудуп турар. Бо ажилче кичээлгеини мурунундап тура-ла кошкандыг келгенинчиң херечини ол.

Витаминниң сизген далганы белеткээр талазы-биле ажил база чер албаан. Сөөлүгү медээ эзууга алгыра, бирги черин Талды район эзелеп турар. Ыччалдаа ол районуну хууу чүгүл 39. А эң сөөлүгү черде—Тес-Хем. Витаминниң сизген далганы белеткээрин ук район чүгүл 5-хуу чедирген.

Нийтининг малынга быжыг чөм-сууру тургузар ажилга хожудангай байдалды көргүзүп турар районнары база айтырып чугула. Алаа Току биле Каз-Хем районнар хамаржыр. Олар планын чүгүл 18—22 хуу чедиргенер. Сенажты Кызыл район чүгүл 300 тонназын салган, а Чөөн-Хемчик планын 37 хуу куусеткен.

АРГА ТУРДА-ЛА...

Нийтининг малынга чөмөр белеткээриниң талазы-биле партия обкомунуң бюзунуң чарлааны шалычы айны баштайгы хүнеринден эгелээш Чөөн-Хемчинтин колхозтарының болгаш совхозтарының ажил-ишчилери бедиктен социалистг хүлээлгелерин кууседир дээш шудургу ажилдап турар. Районун партия, совет организмдары, профивел, комсомол организмдары бо чугула херекти боттарының кичээлгеинге ап, полит-массалыг болгаш организмдыг ажилды ынаар угадырдыган. Ал чоруткан хемчеглериниң түнелдине районда мал чөмүн белеткелни элзеп дүргедип.

Августун 23-теги медээ эзууга алгыра, район сизген белеткелениң планын 44 хуу, будук-бүрү—39, сенажы—64 хуу куусеткен. Тодаргайлаарга, 8594 тонна сизген, 1565 тонна будук-бүрү белеткээр, 1308 тонна сенажы салган.

1976 чылда мал чөмүн бүдүрерин көвүдөдир талазы-биле «Күш-ажылдың хостуу», «Бай-Тал» совхозтарның ажилчыларының болгаш албан-хакчыларының эгелээш.

300 хире тонна сизген белеткээр, ажил-агыйларга хүлээлкен.

Сизгенчилерниң ортузунга социалистг чарышты СЭКП райком, райүүском, рай-профивел болгаш ажил-агыйларда партия, профивел организмдары дээштик организмдап, түнелдерин доктаамал үндүрүп, тилкелчилерге шилчирп туктарын, ымычпелдерин, өртектег белеткерины тыпсыры чаагый чанчыл болу берген. Шалыпчы айнын ийиги он хонукта «Искра» колхоз социалистг чарышка бирги черин алган, СЭКП райкомунуң, райүүскомунуң, райпрофивелдин шилчир Кызыл тугун акша шаңалды-биле кады алган.

Чөөн-хемчиктин мал чөмүн белеткелениң ажилын амыг байдалында-ла улам экижидип, шапкынчылар аргалары.

Чамдыг ажил-агыйларда күш-ажылды организмдап турары четтес, күш-ажылдың будукчулукту куду болуп келген, он уламундан ажилдың шынары куду, планын ооналданы куусетпей турар. Алаа Ленин аттыг сөөкхоту (Директору Б. Донгак, партком секретары К. Дувак) хамарыштырып болур. Август 23-те медээден алгыра, ажил-агый 1350 тонна сизген белеткээр тургаш, чүгүл 405 тонназын белеткээр. Шаң мындыг темп-биле ажилдап болза, ону бо күзүн кууседип алыр берген.

Сенаж салыр планын районун бүгү ажил-агыйларына шагда-ла берген турган. Иччалда-да «Искра» колхоз, «Чыраа-Бажы» совхозтан өске кижи ол чугула мал чөмүн белеткээрине август 20-ге чедир кирбиз. Көдээ ажил-агыйның өргөлели, оон специалдистери колхозтар, совхозтарның ууртукчуларында негедени кошканын ол херечилеп турар.

Витаминниң сизген далганы белеткээр АМ деп агрегатты «Сүт-Хөл» сөөкхота тургускан, ол чүгүл 25 тонна сизген далганы белеткээр үрелген турбузе, ону кыска хууада кылып алыр тодаргай хемчеглерин өргөлелин-даа, сөөкхотундаа специалдистери албаан.

Бир өвөс үстүндө айткан болгаш өске-даа четтестерин эдип алган турган болза, районун мал чөмү белеткээр планы амыг көргүзүлгө болгаш турар ийик.

Х. ТААН-ООЛ,
«Шынын» тускай көрр.

Чадананың «Сельхозтехника» катты-жышынның автобазаның чолачылары бо хүннерде Чөөн-Хемчинтин колхозтарында болгаш совхозтарында ажилдап турарлар. В. Лихичиниң ууртканы сес кижиле составтыг чолачылар бригаданы «Алаан-Маздыр» сөөкхота бо айнык 16-дан бээр кунурузаның ногаан массазын сөөр-түп эгелзип. Чолачылар аразында социалистг чарышка чолачы Тамара Ховалыг бирги черде чоруп олар. Анын кыс хуна 14—16 рейсти кылып, өөрүн мурун турар.

ЧУРУНТА: чолачы Тамара Ховалыг. Т. ХЕРТЕКТИН фотозу.

«САЛЮТ-5»: ЧЕРЖЕ ЭЭЛ КЕЛИРИНГЕ БЕЛЕН

УЖУДУШКУН БАШКАРАРЫНЫНГ ТӨВҮ. (СЭТА). Орбитаның «Салют-5» эртем станциязын ужудушкуну доостур чоокшулаан. Корауңгун бүгү программа доауу-биле куусеттинген. Эртем болгаш техниктиг шийчелдериниң шынар талазы-биле чаа түнелдери алдыган. Августун 23-те сөөлүгү шенелдер инфракызыл телескоптун ажилы-биле доозулган. Экипаж болза ужудушкунуң автоматтыг байдалында станцияны шийчелдеринге болгаш транспорт кораблы «Союз-21»-ни Черже ээл келиринге белеткей бергенер. Космонавтылар Борис Волынов болгаш Виталий Жолобов олар транспорт кораблыгче планкаларын кассеталарны, биология препараттарын, технологтуг чүддерин, ужудушкун документацияны болгаш шийчелдин өске-даа материалдарын эккен алганар.

Эртен хонуктарда командир болгаш бортинженер кораблыг болгаш станциянык аямы-бүрү системаларының база аргаттарын ажилын хынаанар. Орбита станциянык болгаш транспорт кораблыгч бортсистемалары таарымчалыг ажилдап турган. Экипаж ужудушкуну доозарында белен.

«ЛУНА-24» СТАНЦИЯЗЫНЫНГ КОСМОС РЕЙИЗИ ДООЗУЛГАН: АЙНЫНГ ДОВУРАА ЧЕРДЕ СЭТА-НЫНГ ДЫҢНАДЫ

Айны шийчелдеринге совет эртем болгаш техника чаа чедикшииниң чедип алган. «Луна-24» автоматтыг станцияны ужудушкунуң программаны доауу-биле куусеттинген.

«Луна-24» автоматтыг станциянык дээр ээл келир апараты 22-де Совет Эвилелиниң де-вискээринге чогуур санаа каап черинге хонупкан. Черге Айнык довураанын хевирлерин чедирп эккенер. Ону ийи метр хире хамыдап алган.

Космоска шевелде элзеп кай чалааларга эртен. 1976 чылдың август 9-та Айже ужуп үнчөш, «Луна-24» станция селенпоентриг долаары орбитага шилчирген. Айнык санаа каап районуну хонупканын хамаржыр сорулга-биле станцияны элзиптиг орбитага шийчелткен.

Август 18-те Москваның-биле 9 шак 36 минутта «Луна-24» автоматтыг станция Крикстер далайының мурун-чөөн районунга Айнык кырынга хонупкан.

Станциянык хонупканын соонда Черден команда эзууга херуун алыр херексел Айнык кырын ийи метр хире хамыдап өрүңчип. Айнык хөрүнүнүн хевирлерин дээр ээл келир апаратурун агаар кирбес контейнеринге суукан.

Айга ажил үстүндө станцияны турар чериниң координаттарын тодаргайлаан, космос ракетаның ужуу-үверинге белеткелди боттандырып чоруткан.

Август 19-та Москваның-биле 8 шак 25 минутта станциянык хонупканын чаадын ужудуу үер платформа кылдыр ажиллаан. Ай-Чер деп космос ракетаны Айга ужуу чоруткан.

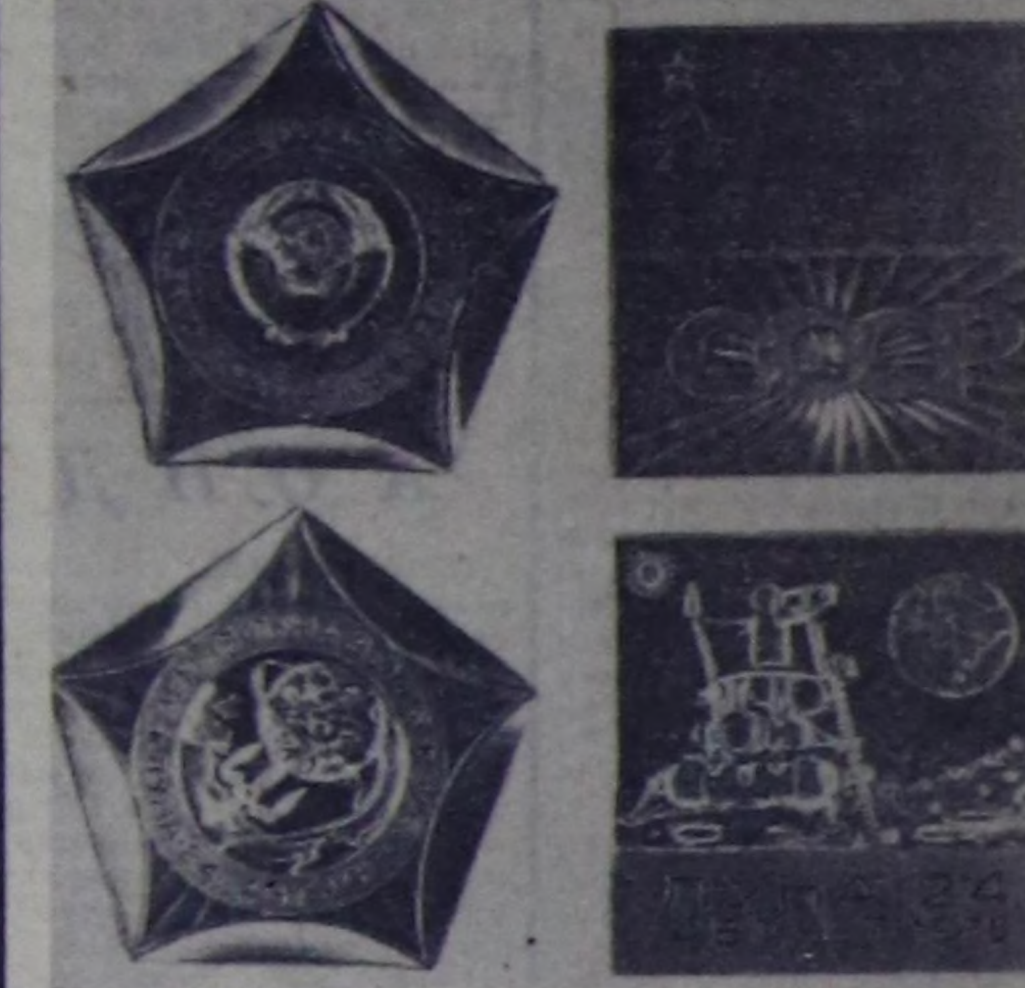
Ай-Чер аразында орукка ужудушкуну үстүндө борт системаларын хынаан, траекториянык хемчээшкенин чоруткан.

Август 22-де «Луна-24» станцияны космос ракетаны ийи космос чүргени-биле Черге чоокшулаан келген. Дээр ээл келир апаратуру санаа каап келир апаратын ужудушкуну хайгаар көргүңе чер кырында радиолокация болгаш пеленгация херекселдерин ажиллаан.

Аэродинамиктиг оожумнадыкының участотунуң төпчүзүндө 15 километр бедикке парашют системаны ажиллаткан. Москваның-биле 20 шак 55 минутта «Луна-24» автоматтыг станциянык дээр ээл келир апараты санаа каап чогуур черинге Сүргүт хоорайнык мурун-чөөн талазында 200 километр черге хонупкан.

«Луна-24» станциянык космос ракетаның чедирп эккенелгени Айнык довураанын хевирлерин шийчелдери-биле ССРЗ-ниң Эртемпер академията дамчылды бээр. Шийчелдизиниң түнелдерин парлап үндүрер.

(СЭТА-ның фотозинканы).

Парторганизациялар секретарларының өөредилгези

Дуун Кызылдың Политчы-рыдышкын бажынынга Кызыл, Бин-Хем, Танды, Каз-Хем болгаш Току районнарының колхозтарының болгаш совхозтарының партия организмдарының секретарларының семинары болган.

СЭКП обкомунуң партия-организмдыг ажил кидизининг эргелекчи В. П. Суров семинары айткан болгаш «СЭКП-ниң XXV съездининг шийчелдерин дүүштүр колхозтарының болгаш совхозтарының парторганизацияларын сорулгаларын дугайында илеткел кылган. СЭКП обкомунуң кедээ ажил-агый кидизининг эргелекчииниң орадакчы С. С. Соамынниң — специалдистиниң чогадыкчы идепкейин хөгжүдөр талазы-биле партия организмдарының сорулгаларының, партия обкомунуң пропаганда болгаш

агитация кидизининг эргелекчииниң орадакчы В. С. Маадыниң—малга чөм белеткелениң болгаш дүжүт ажалдаанын эгелээш масса-политиктиг ажилды организмдастырып, СЭКП обкомунуң нийти кидиз эргелекчи О. Б. Бичениң — партия ажилдачыларының Бүтү-эвилел хураанында СЭКП ТН-ның Чингине секретары эл Л. И. Брежневтин салган сорулгаларын амыдалга боттандырыныга партия организмдарының сорулгаларының дугайында илеткелдери семинарың киржикчиги дыйнаан.

«Кызыл тарачын» сөөкхота партком секретары Ф. Ф. Лебедтегин — СЭКП-ниң XXV съездининг шийчелдерин амыдалга боттандырыныга

коммунистерниң күш-ажылчы болгаш хей-ниитинг-политиктиг идепкейин бедир талазы-биле ажилды, СЭКП райкомнарының оргилдистериниң эргелекчилерин: Кызыл районун Ю. А. Захаринскийни партияның XVI област болгаш район конференцияларыга болулаан шүтүмчүлүг саналдарын кууседирин организмдап талазы-биле ажилды, Тандыны С. В. Уларчегин районун партия организмдарында шүтүмчүлүгдөй болгаш талазы-биле ажилды арга-методтарының, Бин-Хемин В. И. Габитовтун районун парторганизацияларга перспективтиг планнашкын ажилының практиказын дугайында дыннадыларын семинарың киржикчиги сонугура-биле дыйнаан.

